ՎԱՆԱ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՅԵՐԳԵՐ

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՊՐԱԿ ՅԵՐԿՐՈՐԴ

Ձ Ա Յ Ն Ա Գ Ր Ե Ց Ի Ն

ՍՊԻՐԻԴՈՆ ՄԵԼԻՔՅԱՆ ՅԵՎ ԳԱՐԵԳԻՆ ԳԱՐԴԱՇՅԱՆ

ВАНСКИЕ
НАРОДНЫЕ ПЕСНИ

ЭТНОГРАФИЧЕСКИЙ СБОРНИК

ЧАСТЬ II

З А П И С А Л И

СПИРИДОН МЕЛИКЯН и ГАРЕГИН ГАРДАШЯН

Հ. Ս. Խ. Հ. ԼՈՒՍԺՈՂԿՈՄԱՏ

Наркомпрос С. С. Р. Армении

Հ. Ս. Խ. Հ. ՊԵՏՀՐԱՏԻ
ՅԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՍԵԿՏՈՐ

МУЗЫКАЛЬНЫЙ СЕКТОР
ГОСИЗДАТА С.С.Р. АРМЕНИИ

1928

Հ. Ս. Խ. Հ. ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՏԱՆ ԿԻՑ
ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՀԱՅ ՅԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎ

МОСКОВСКИЙ АРМЯНСКИЙ МУЗЫК. КОЛЛЕКТИВ
ПРИ ДОМЕ КУЛЬТУРЫ С.С.Р. АРМЕНИИ

51. ՏԱՂ ԾՆՆԴՅԱՆ

«Ձեր լաճու անունն ինչի»—հարցնում են յերգողները.
Ծնողները պատասխանում են, օրինակ՝ Ռուբեն.

2) Ռուբենի ճուճն եր ճըթացե, ալելույա,
Խերը կիրե անմահացե, »
Մերը կիրե ուրախացե, »
Գյորը կիրե վեր-վեր թըռե, »
Ախպեր կիրե ամբրավացե, »

52. „ՏԱՂ ԾՆՆԴՅԱՆ“

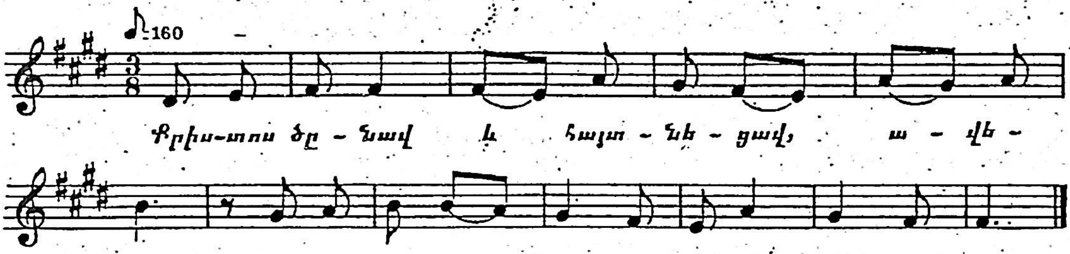

53. ՏԸՆԳՈ*)
(գյոնդ)

*) Տընգոյի նաղարաթը զուռնով։

54. ՎԱՆՈՒՀԻ*)

(գյոնդ)

1. Պաղ ջուր կու-գեր պան-ցըր սա-րեն, Վա-նու-հի ջան, Վա-նու-հի.
Կու - գեր Թա-փեր մար-մար քա-րեն, Մաք-րու-հի ջան Մաք-րուհի։

2. Քարվան եկավ զընգզընգալեն,
Եկավ Թափավ մեր կալատեղ։

3. Քարվընի մեջ սընդուկ մը կեր
Սնըդուկի մեջ չայմաջեմ**) կեր։

4. Չայմաջի մեջ կուժի մը կեր
Կուժու մեջն ել շուշփե մը կեր։

5. Շուշփի մեջն ել աղջիկ մը կեր
Աղջիկ, աղջիկ, անունդ ինչի։

6. Քն խնդռված, քո դառլին ինչի,
Գեռ իմ անուն Վանուհի ի։

*) Այս յերգի բառերի յերկրորդ վարիանտը կա Շերենցի «Վանա սազը» գրքում՝ II մաս № 42, 43. իսկ յերրորդ վարիանտը՝ Տ. Գրիգորյանցի «Պանդուխտ վանեցի» 92 յերեսում։
**) Չայմաջե—փոքր սնդուկ։

55. ԼԵ ԼԵ ԴԻՆԵ[1]) ԴԻՆԵՍՏԱՆ[2])

1. Զար-կի շու-շին տի-պավ այ-նին[3]), լե, լե, դի-նե դի-նե-ստան։

Խայ-լիկ կոտ-րավ մո-տիկ սըր-տին, լե, լե, դի-նե դի-նե-ստան։

2. Իմ սիրտ ճըղեմ՝ ենեմ բոստան
Ցանեմ ինե խազար բարին.

3. Արտ եմ ցանե, հըմեն բըրինձ,
Իմ սիրտ քո սիրտ ելան խուինձ։

4. Իմ աչք դրի են մեկ կընգյան,
Աշխար հըմեն[4]) իտեն ինգյան։

Ծանոթ.—1) Դինե—խենթ, 2) դինեստան—խենթստան, 3) այնի—հայելի, 4) հըմեն—բոլորը։

56. ՀՈՊ ԴԸՐԱՆԳՅԱ

(գյոնդ)

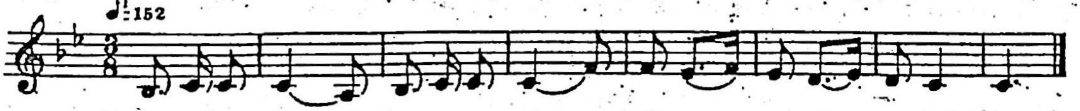

1. Հոպ դը-րան-գյա, հոպ դը-րան-գյա. Սան-դըխ-ւայանի աղ-ջիկ-ներ։
2. » » » » » » Ե-կան լըց-վան մեր տը-ներ։
3. » » » » » » Թը-ռան կը-պան առ-քը-ներ։
4. » » » » » » Յես ինչ անեմ խիր-կը-ներ։

57. ՀՈՅ ՆԱՐ
(գյոնդ)

Ե-լա տա-նիս թափ քե-լե-ցի, հո՛յ, Նար ջա-նըմ Նար, ———
Կըզ-վա յե-րթիս ի - րիշ-կեցի, հո՛յ, Նար ——— ջա-նըմ Նար

Տըղեն կլլեր, չորորեցի,
Թոնիր ընցավ, ցան չըլըցրի,
Մեյ խավըմ կեր, մորեն մեկ եր,
Ծեռերն իտև, տըսնիլմեկ եր,
Աղվեսն ինգե կըմըկըկեր։

Աղվես կասա իմ փոր նեղա,
Խավու ճետեր փորիս դեղա,
Աղվես նըս-տե վըր տախտակին
Պոչն ա տընկե խըտ տանտըկին։

58. ԼՈՐԿԵ
(գյոնդ)

Լոր-կե, լոր-կե, լոր-կե, լոր-կե, ու խա-թուն ե լոր - կե
Ու ամ-պե-յես ամ-պի նը-ման, ու խա-թուն ե լոր - կե »

59. ՊՈՒՏԿՈՎ ՓԼԱՎ ԻՓԻՑԻ*)
(գյոնդ)

Պուտ-կով փը-լավ ի-փի-ցի , հոյ-Նար Նար Ա-վան-ցի․ Ա-վան-ցի։
Կա-րաք յե-ղով յե-ղե-ցի , հո տըն-ա-վեր քաղ-քը-ցի, քաղ-քը-ցի։
Կե-որգ ա-ղին կերցուցի , հոյ-Նար Նար Ա-վան-ցի․ Ա-վան-ցի։
Ցյո-մու-րի կիդր ութ կու-ռուշ հո տը-նա-վեր քաղ-քը-ցի․ քաղ-քը-ցի։
Տըս-վեր-կու-սից վա-խեցի , հոյ Նար Նար Ա-վան-ցի․ Ա-վան-ցի։

*) Տես բառերի վարիանտները «Վանա սազ» I մաս, № 8 և «Պանդուխտ Վանեցի» 99 էջ։

60 ՀՈ՛Յ ՆԱՐ
(գյոնդ)

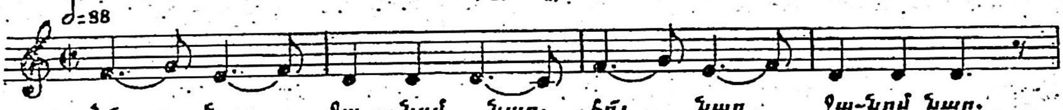

Հո՛յ, Նար, ջա - նըմ Նար, հո՛յ Նար ջա-նըմ Նար․

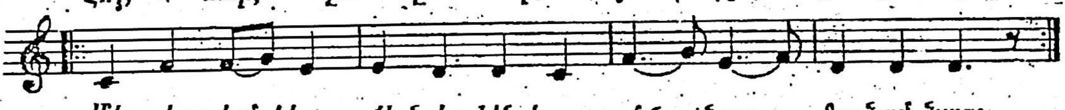

Մեյ խա-վըմ կեր, միղն եր-կեն եր, հո՛յ, Նար ջա-նըմ Նար։
Ծե - ռերն ի - տև տըս - նըվ մեկ եր, » » » » »

Աղվեսն իտվեն կըմըկմըկեր։
Աղվեսն ասաց իմ տեղ նեղի,
Խավու ճետեր փորիս տեղի։
Աղվես նստեր վեր տախտակին,

Պոչնի տնկե դեխ տանտըկին։
Աղվեսն իրե տափիկ մափիկ
Ջանց մեր կատուն փանափտիկ,
Խավու ճետերն արաց խորտիկ։

61. ՀԱ ԼԱԼԱ ԽԱԼԵՐ ՎԵՐԵՆ

(յերեխա Թոցնելիս)

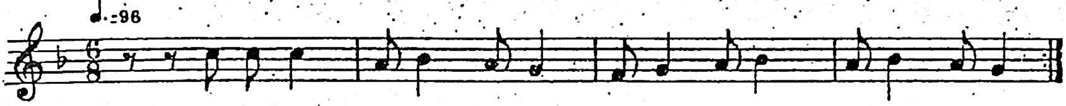

Հա լա-լա խա-լեր վե-րեն, ատ-լաս ջյու-բեն, գյուլեր վե-րեն
Քե կը-կեմ սըր-տիս վե-րեն, առնեմ եր-Թամ վար-դի բյու-Թեն.

Վարթեր քյաղեմ փունջ անեմ
որորոցիդ շուրջը կապեմ
վարԹենին Թող հոտ անեն,
քյո աչուշ քընիկը տաներ։

Թեվերս խով անեմ վերեդ
վոր չիրեցեր պուրկ արևն
վարդի բըլբուլ վոր ճըվվեր
քյո անուշ ձենիկդ առներ*)։

*) Շարունակությունը տես «Վանա սազի մեջ» II գրքույկ, № 18 յերգ.

62. ՃԸՂՈՐԻ ՅԵՐԳ*)

(ճլորԹի)

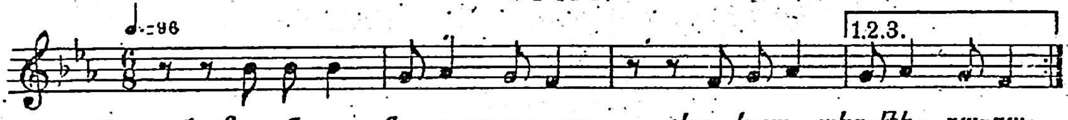

1. Քյու-ֆը քյուֆ ղա-րա ղա-րա, յես ե-լա պեր-Թի բա-րա,
կան-չե-ցի տեր Զա-քա-րա, խուն-կը մոմ հա-ցըը ա-րա
Ա-ռավ-տուն պաշ-տոմ ա-րա, ի-րի-կուն խը-Թում ա-րա։

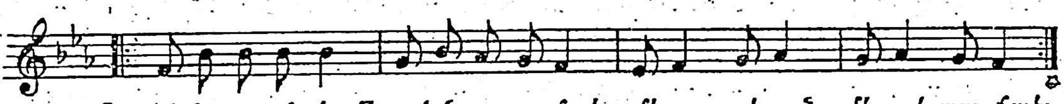

Թյու ե-նա պուճախ, Թյու ե-նա պու-ճախ, մեր քյա-վորանց մեղ-լի պու-ճախ

*) Բառերի շարունակությունը տես «Վանա սազի» I գրքույկ 23 յերես և «Պանդուխտ վանեցի» 123 յերես։

63. ԴԸԼ ՀԵՅ

(գյոնդ)

Դըլ հեյ, դըլ հեյ, դըլ յա-ման, դըլ հեյ, դըլ հեյ դըլ յա-ման։ ման։

1. Պարդի ծառեր պանցըր ա, դըլ հեյ . . .
Սիրած յարըս քյաղցըր ա, » » »
Ցարխ անուն Արաքսի, » » »
Ծոցն ելնի կարմիր Թասի » » »

2. Աղջիկ կայնե կամըրջին,
Վուսկե կընդեր ակընջին,
Խաբար տարեք գոքընչին,
Աղջիկ Թող տա կըտըրչին։

64. ԿՈՐՏԻԿ Մ'ՈՒՆԻՄ ԴԵՂԻՆԻ

(կ'որ պար)

*) Կցված է իբրև Նաղարութ, Թեև անկախ յերգ է։

65. ՋԱՂԼԻ ՓՈՂՆԻ ՈՒՌԻ ԾԱՌ

(գյոնդ)

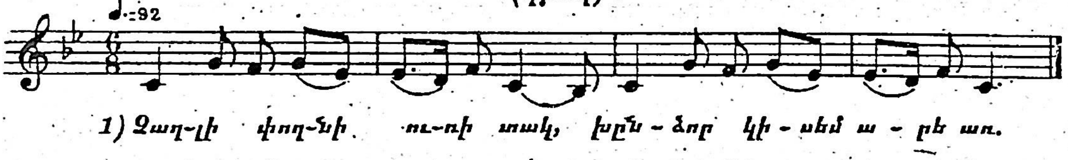

2) Խընձորի կես կըրծուկ էր,
Ջուրս քյողեն արծաԹուկ էր։

3) Աղբերս ուզեց նըշանվի,
Ցարոջս համար պախուկ էր։

66. ՉԵՄ ԿԱ՛ՆԱ ԽԱՂԱ

(կենտպար)

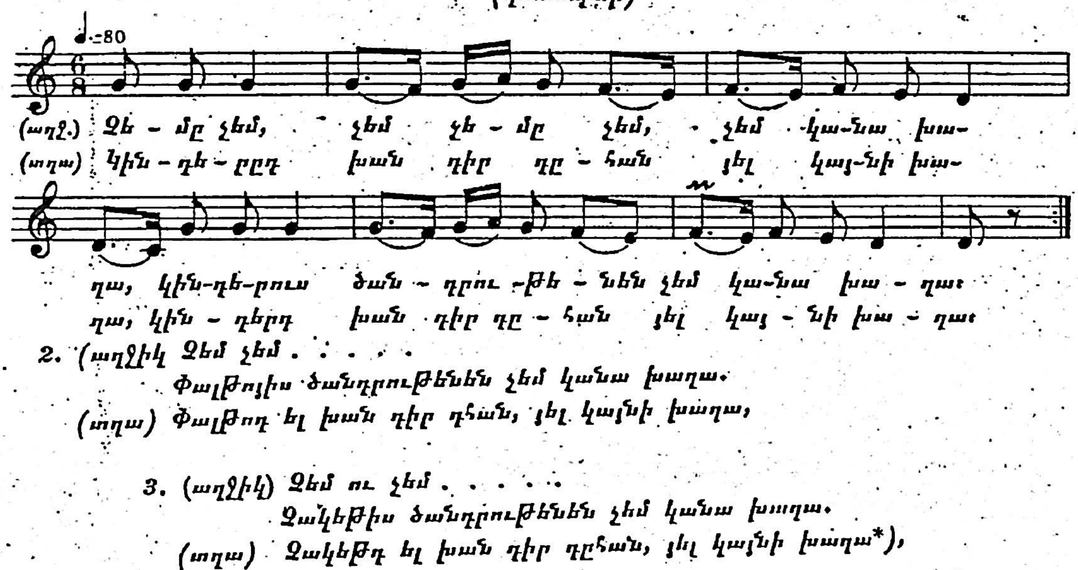

2. (աղջիկ Չեմ չեմ . . . . .
Փալթոյիս ծանդրուԹենեն չեմ կանա խաղա.
(տղա) Փալթոդ էլ խան դիր դհան, չըլ կայնի խաղա,

3. (աղջիկ) Չեմ ու չեմ . . . . .
Ջանկեթիս ծանդրուԹենեն չեմ կանա խաղա.
(տղա) Ջակեթդ էլ խան դիր դըհան, չըլ կայնի խաղա*),

*) Ցեվ այսպես մինչև ներքնազգեստը։

67. ՏՐՆԳՈ
(զուռնի և նաղարի համար գյոնդ)

68. ԳՅՈՆԴ
(զուռնի նվագ)

69. ԹԱՄԶԱՐԱ
(գյոնդ)

70. ԹԱՄԶԱՐԱ *)
(գյոնդ)

*) Զուռնի նվագ։

71. ԹԱՄԶԱՐԱ
(դյոնդ)

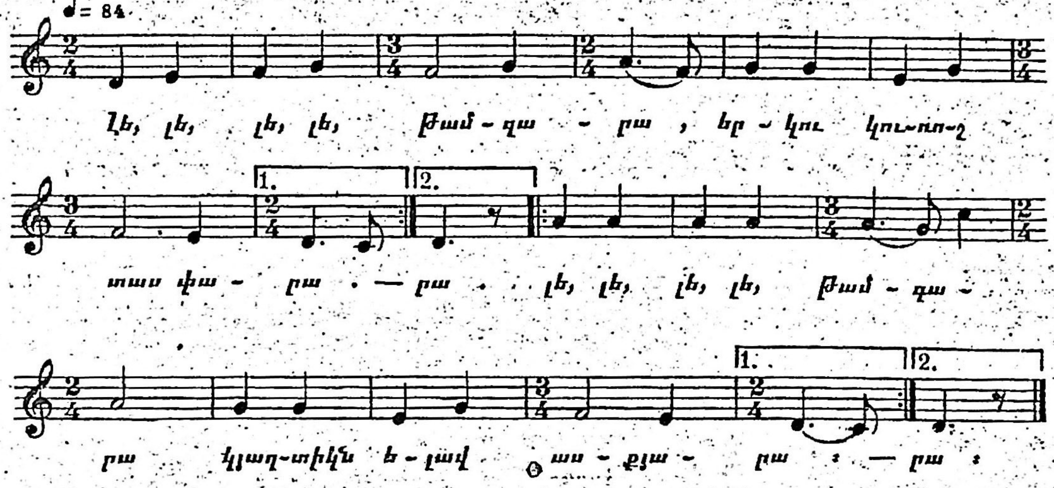

72. ՅԵՐՈՒՍԱՂԵՄ ԽԻՍՏ ԽՈՐՈՏԻԿ
(գովք)

2. Եոե մեռե վեց տուռ ունի,
Մըտնողը ներս շընորք լինի,
Չի քաղաք տյառնե անվան լի։

3. Ցերուսաղեմ եյվան եյվան,
Խրեշտակապետ վոսկե պերան,
Քոչքոչն ի ղարկ հոգին տարավ։

73. ԽԱՆԻՄԱՆ ՋԱՆԻՄԱՆ

(գյոնդ)

3. Քյե կառնեմ վըր իմ թևերուն
Կաղնեմ թըռնեմ խըտ սարերուն։

4. Պուն կըդնեմ մըջ քյարերուն,
Տուն կըշինեմ մըջ քյարերուն։

5. Տուռ կըպանամ խարավ քյամուն
Ջեն անուշ գյա գարնան մաքուն։

74. ՀԱՅԿՈ ՋԱՆ

75. ՎԱ՜Յ, ՎԱ՜Յ, ԱԿՈ, ԴԵՐԻԿՈ

(վանա մըղըբների յերգ)

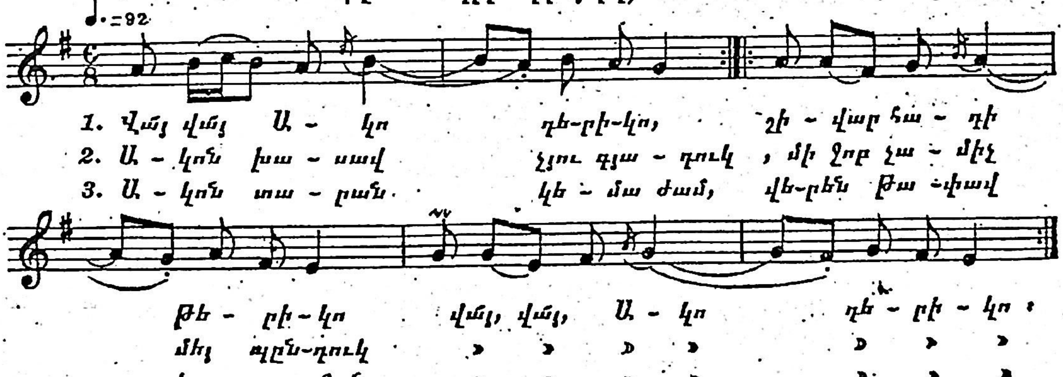

76. ԱՂՋԿԱՆ ԱՋՔ ԽԵՏ ԻՆՋԻԿ ԵՐ*)

(պար)

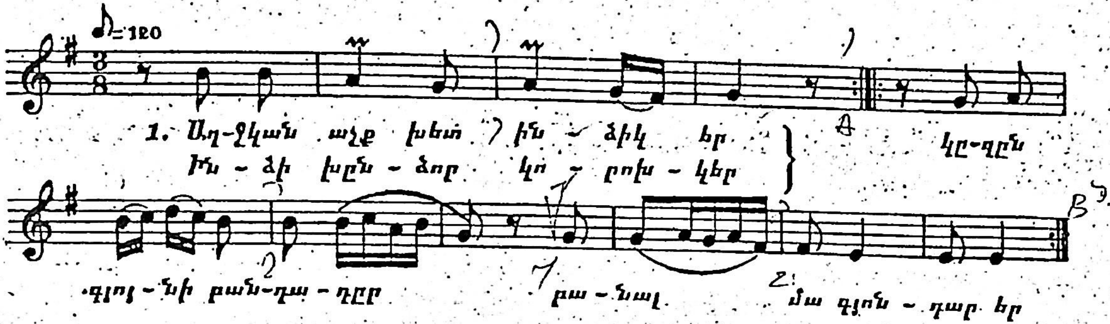

2. Բալքի յես տանիս պառկի
Բալքի յես ջուլվա կ'ծախի. կըղըն...

*) Եղանակի յերկրորդ մասը տաճկական է

77. ՀՈՎ, ՀՈՎ, ՀՈՎ ԵԼՆԵՐ*)

(կլոր պար)

*) Եղանակը հին է, իսկ բառերը վերջին տասնամյակի ծնունդ։

78. ԹՈ՛Յ, ՆԵՐԳԻԶ

(գյոնդ).

2. Ջիս մի տար տիրացու մարդուն,
Կերթա ժամտուն, մոռնա գիս,
Ջիս մի տա դյուլգար մարդու,
Փետ կը տաշա, մոռ-նա գիս։

3. Ջձի տու գործավոր մարդու,
Մըքուք Թալա, պաքա գիս։

*) Չարշին—շուկա։

79. ՅԱՐ ՋՈՒԼՎԱԼԻ ՋՈՒԼՎԱԼԻ

2. Ախրին ելավ ուռի ծառ, Խընձորի կես կիսուկ եր վա՜խ,
Խնձոր թալեմ արև առ, արև առ, Ա՛խ անես, յարիս տըված եր։

80: ԱՂՋԻԿ ԱՆՈՒՆԴ ԱՐԱՔՍԻ

(գյոնդ)

81. ԵՆ ՏԵՂՐԱՆՔ

3. Են քյուլեն, թամըկե քյուլեն մե տըսեք են վորն եր.
Են քյուլեն թամըկե քյուլեն որթայ*) կիյթերն են։

4. Են կոճեր, փուտ մուտ կոճեր, մի տըսեք են վորն եր.
Են կոճեր, փուտ մուտ կոճեր, խալիվորներն են։

5. Են պուտուկ, դըմփըռան պուտուկ մե տիսեք են վորն եր։
Են պուտուկ, դըմփըռան պուտուկ, պառավ կիյթերն են։

*) Որթայ-միջահատակ։

82. ՓԱՌԽՈՎ ԼԱՉԻՆ
(գյոնդ)

83. ՖՈՐԿԱ
(գյոնդ)

84. ՔՅԱ ՍԵՎ ՍԵՎԱՎՈՐ ԱՂՋԻԿ
(Մոր ու աղջկա դիալոգ)

Кл. 877

85. ՎԱՇԽԱՌՈՒԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԸ

1. Այս ան - ցա-վոր սուտ աշ - խար - հին
Տե-սակ, տե-սակ չար մեղ - քե - րով

չես խափ - վե - ցա ; չես խափ - վե - ցա։
հա - րըս - տա - ցա , հա - րըս - տա - ցա,

2. Կըտըրճություն քովես անցավ, ախ ծերացա,
Այսօր ծեռքե, վոտքե ընկա, մահիճ մտա։

3. Ախ իմ տիրոջ սուրբ պատվիրներ կատարած չեմ,
Իմ հոգեառս կայնե դիմացս, չես ինչ անեմ։

4. Բարեկամներ, դուք ծեր աստված, չեկեք կայնեք
խալիվորի
վերջին խոսքին } մըտիկ արեք.

Գարնան ծաղկի նման բացվա, փըթըթեցա
շատ չերկըներ
վաճառական } պըտըտեցա

86. ԿՅԱՎԱՂՈՒ ԾՆՆԴՅԱՆ ՅԵՐԳ

1. Ես որ տոն ա, տոն Մայ-րա-մա, ա - լե - լու ,
2. Մայ-րամ գը-նաց դուռնի յե-րին*), ա - լե - լու ,
3. Քյա - մակ ե - զար խա - չա - քյա-րին, » » »
4. Շըն - չաց ե - նի Հի-սուս վոր-դին, » » »
5. ա - լյու - լի - ցին րա - լյու - լի - ցին, » » »
6. Բուրդ խան-ձա-րուր փա-թու-թի-ցին։ » » »

«Ծեր տղի անունն ինչի» հարցնում են յերգողները. ծնողները պատասխանում են, օրինակ «Մանուկ». յերգողները շարունակում են հենց այդ անունից։

Մա-նուկ նըս-տե ծա - ռի տը-կին, ա - լե - լու-յա։
Բըռ-նամ թա-լե ծա - ռի ճը - ղին, ա - լե - լու-յա։

---

*) յերին—այրի, քարայրի։

87. ՍՈՆԱ ՅԱՐ

2. Աղջիկ կայնե կամըրջին,
Ոսկե կընդեր ակըջջին։

3. Աղջի անունըդ Մայիս
Ինչու ինձմեն կըփախչիս։

88. ԼԱՃՈՒ ՄՈՐ ԿԱՆԴԸՄ ԿՈՏՐԵՔ

89. ԱՂՋԻ ԵՐԹԱՅՆՔ ԴԸՆԱ*) ՎԵՐԱ

2։ Աղչի երթայնք մոտ ծառ տանձի,
Իմ սիրտ ելավ գանձի մանձի,
Քյո խորն ասա քե տա ինձի։

*) Դնա—այնտ

90. ՈՒՌՑ ՇԱՐԵԼՈՒ ԵՐԳԸ
(Հարսանեկան)

91. ՔԱՎՈՒՐՈՋ ԳՈՎՔ

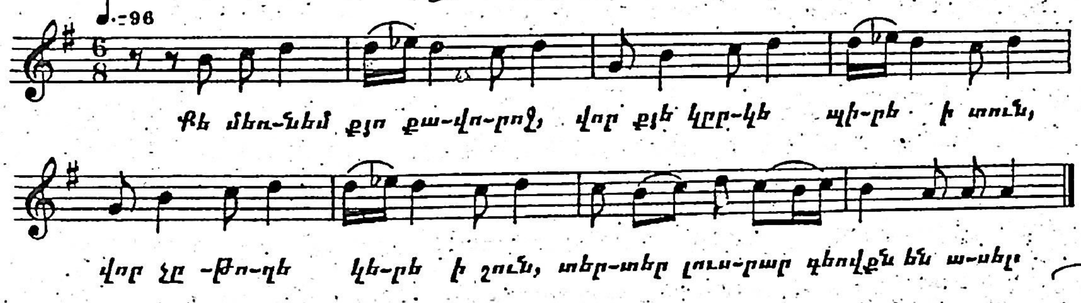

92. ՏՈՒՏՈՒՋԱՆ
(Նորածին)

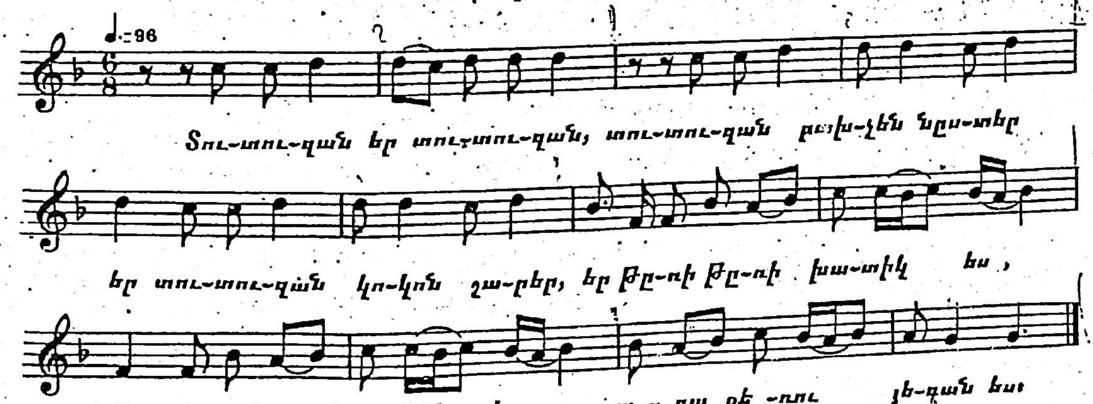

93. ԼՈՂՎՈՐԻ ՄԵԿՆ ԵԼ ՅԵՍ ԵՄ

94. ՍԻՐՈ ՅԵՐԳ*)

*) Բառերը տես Տ. Սարգսյանի «Պանդուխտ Վաննցի», 85 յերես և Շերենցի «Վանա Սազ», II գիրք, № 49, 50, 51։

95. ԱՐԵՎՆ ԱՌԵ ԼՈՒՍ Ե ԼՈՒՍ

(գյոնդ)

2. Ալուչի ծառ ծաղկեր եր,
Մայրամը տակ պառկեր եր,
Ալուչի ծառ կոճկեր եր,
Մայրամու փոր ուռճկեր եր,

3. Մայրամ առուն Թըռեր ի,
Տեր-տեր յախեն պըռներ ի,
Երկու չամիչ տըվեր ի,
Տըվերկու պաքյ առեր ի։

4. Հայ Մայրամ, Մայրամ, Մայրամ,
Ջան Մայրամ, Մայրամ, Մայրամ,
Իմ ջան քյո ջանին հայրան,
Ջան Մայրամ, Մայրամ, Մայրամ։

96. ՇՈՐՈՐԵՐ ՋԵՅՐԱՆ

97. Ա՜Խ, ԱԼ ԽՆՁՈՐ

(սիրո յերգ)

2. Տես, ինչ կանդար խիվանդ եմ յես.
Մեռնեմ կերթամ, ափսոս եմ յես։
3. —Բարակ ես, բարունակ ես,
արեգակն որինակ ես։

4. Քանց կալեմաղ կըկալկըլվես,
Ջանց ծարե մաղ կըծարծըըվես։
5. Արևն առե վեր բաղանին,
Արշակ, մեռնեմ քո գյարդանին*։

*) Գյարդան—բոյ, հասակ։

98. ՍԱՐԱՂՈՒՆՋ*) ՏԱԽՏ ԿԱՎԻԼԵՐ

(գյոնդ)

*) Սարաղունջ—անուն է, նաև նշանակում է քառակուսի զարդարուն քիսա, պարկ։

99. ԽԱՅՈՒ ԱՂՋԻԿ

100. ԴՀԵՐՑԻ ԳԵՂՋԿՈՒՀՈՒ ՅԵՐԳԸ

Нотопечатня Гиза Колпачн. 13

Главлит №А-13601 Тир.500 экз. Кл. 877